

В рамках производства по делам о несостоятельности спор о праве — явление весьма частое. Процедуры разрешения таких споров предусматривают п. 5 ст. 4, ст. 46, 55, 63 Федерального закона “О несостоятельности (банкротстве)”. Е.В. Чиркунова характеризует их как “инородные вкрапления”, как упрощенные процессуальные порядки, подчиненные логике основного производства — производства по делу о несостоятельности как вида особого производства [7. С. 9 – 10].

Под несостоятельностью (банкротством) в ст. 2 Закона о банкротстве понимается признанная арбитражным судом или объявленная должником неспособность должника в полном объеме удовлетворить требования кредиторов по денежным обязательствам и (или) исполнить обязанность по уплате обязательных платежей. Таким образом, наличие и действительность денежных требований кредиторов являются обязательными составляющими юридического состава состояния несостоятельности. В силу п. 5 ст. 4, ст. 46, 63 Закона размер денежных требований к должнику может быть подтвержден судебным решением, исполнительным документом, а также признан самим должником. Если должник оспаривает требования кредиторов, данные требования рассматриваются арбитражным судом с вынесением по результатам рассмотрения определения. В данном случае в рамках производства по делу о несостоятельности суд осуществляет защиту прав кредиторов по денежным требованиям в специально установленном для данного вида защиты процессуально-правовом порядке.

Д.М. Чечот определял вид гражданского судопроизводства как “порядок рассмотрения предусмотренных в законе и соединенных в определенные группы гражданских дел в суде первой инстанции, который обуславливается материально-правовой природой дел, входящих в группу, и характеризуется самостоятельными средствами и способами защиты прав и интересов, а также вытекающими из этого особенностями судебной процедуры” [8. С. 18].

По нашему мнению, производство по делам о несостоятельности является самостоятельным видом арбитражного судопроизводства по защите законных интересов кредиторов, должника и иных участников производства по делу (конкурсным судопроизводством).

Література

1. Малько А.В. *Законные интересы советских граждан*. – Саратов, 1985.
2. Малько А.В. *Основы теории законных интересов* // Журнал российского права. – 1999. – № 5/6.
3. Попова Ю.А. *Материально-правовое и процессуальное содержание охраняемых законом интересов как предмета судебной защиты* // Осуществление и защита гражданских и трудовых прав: Сб. научн. тр. – Краснодар, 1989.
4. Вершинин А.П. *Выбор способа защиты гражданских прав*. – СПб., 2000.
5. *Арбитражный процесс* / Под ред. Яркова В.В. – М., 1998. – С. 261. Авт. главы — В.Д. Кайгородов.
6. Чиркунова Е.В. *Правовая природа производства по делам о несостоятельности* // Правоведение. – 2000. – № 3.
7. Чиркунова Е.В. *Особенности рассмотрения дел о несостоятельности (банкротстве) граждан в арбитражных судах: Автореф. ... дис. канд. юрид. наук. – СПб., 2001.*
8. Чечот Д.М. *Проблема защиты субъективных прав и интересов в порядке неисковых производств советского гражданского процесса: Автореф. дис. ... д-ра юр. наук. – Л., 1969.*

В. Гурін,

*ад'юнкт Національної академії внутрішніх справ
України, м. Київ*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ НА ЧЕСТЬ ТА ГІДНІСТЬ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СЛУЖБОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

Конституцією України взято курс на побудову суверенної, незалежної, демократичної, соціальної і правової держави. З цією метою розроблена і втілюється в життя Концепція адміністративної реформи в Україні, затверджена Указом Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98¹.

Як обґрунтовано підкреслює Ю.Ф. Кравченко, органи внутрішніх справ України, які є частиною державної виконавчої влади, на теперішній час за своєю організацією та діяльністю не в повній мірі відповідають тим вимогам, які пред'являє до них соціально-політична, економічна та криміногенна ситуація в Україні, а тому потребують невідкладного реформування².

Однією з умов виходу з такого становища є активізація кадрової політики в органах внутрішніх справ, перегляд основних напрямків роботи з особовим складом, таких як визначення умов прийому на службу в органи внутрішніх справ, визначення статусу кожної посади, порядку оформлення і припинення службово-трудова відносин, порядку проходження служби рядовим та начальницьким складом, правового та соціального захисту особового складу та членів їх сімей.

В Законі України “Про міліцію” від 20 грудня 1990 року двома останніми напрямками присвячені окремі розділи: “Служба в міліції” та “Правовий і соціальний захист. Відповідальність працівників міліції” відповідно.

Слід зазначити, що питання проходження служби в органах внутрішніх справ, які більш детально врегульовані відповідним Положенням⁴, досить ґрунтовно досліджені в працях таких науковців, як О.М. Бандурка, Л.М. Колодкін, О.В. Лавріненко, В.М. Плішкін, В.Д. Сущенко.

Питання ж правового захисту працівників органів внутрішніх справ, окрім зазначеного Закону, в інших нормативних джерелах належним чином не врегульовані, а увагу дослідників привертають порівняно недавно. Так, їх роль в правовому статусі працівників міліції висвітлив О.Ф. Гіда⁵, на їхньому важливому значенні для реформування органів внутрішніх справ наголошує Ю.Ф. Кравченко.

На жаль, в практичній діяльності органів внутрішніх справ захист прав та законних інтересів особистості працівника при проходженні служби фактично ігнорується. Так, нерідко у зверненнях, що надходять до керівників органів внутрішніх справ, містяться скарги на дії їх працівників, висуваються обвинувачення у скоєнні ними злочинів, дисциплінарних проступків, допущенні аморальної поведінки. Таким чином, в цих зверненнях порушуються питання, що ставлять під сумнів ділові та моральні якості працівників, безпосередньо торкаються їхньої честі та гідності. З метою перевірки таких відомостей відповідно до Інструкції про порядок проведення службових розслідувань в органах внутрішніх справ⁶ призначаються та проводяться службові розслідування.

Під час вивчення висновків службових розслідувань відомостей, що не підтвердилися, було встановлено, що працівники, що їх проводили, в абсолютній більшості випадків обмежувалися лише тим, що зазначали у резолютивній частині висновку про їх непідтвердження, при цьому ними не виконувався обов'язок, передбачений пунктом 14.3 зазначеної Інструкції щодо

роз'яснення особам, у відношенні яких проводиться службове розслідування, їх прав, та забезпечення їх здійснення в межах своєї компетенції. У той же час надання таких відомостей не породжувало для їх авторів будь-яких правових наслідків, заходів до відновлення порушених прав працівників не вживалось.

Подібна практика суперечить положенням статті 3 Конституції України, згідно якої людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, та статті 21 Закону України "Про міліцію", якою встановлено державні гарантії захисту честі та гідності працівника міліції. З метою забезпечення реалізації конституційних норм слід вдосконалити механізм відновлення порушених прав працівників.

Зокрема, необхідно нормативно закріпити право особи, у відношенні якої проводиться службове розслідування, на честь, гідність і повагу до особистості, та конкретизувати обов'язок посадової особи, яка призначає службове розслідування за матеріалом, в якому містяться відомості, що торкаються честі і гідності працівників, вживати усіх передбачених законодавством заходів до охорони зазначених прав працівників.

Оскільки право на честь та гідність належить до особистих немайнових прав, воно підпадає під сферу регулювання Цивільного кодексу України. Відповідно до статті 7 Кодексу, громадянин або організація (в даному випадку – працівник органу внутрішніх справ) вправі вимагати по суду спростування відомостей, що не відповідають дійсності або викладені неправдиво, які порочать їх честь і гідність чи ділову репутацію або завдають шкоди їх інтересам, якщо той, хто поширив такі відомості, не доведе, що вони відповідають дійсності.

Порядок спростування зазначених відомостей у разі їх поширення через засоби масової інформації (друкованої або аудіовізуальної) встановлений Законами України "Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні" від 16 листопада 1992 року (ст. 37) та "Про телебачення і радіомовлення" від 21 грудня 1993 року (ст. 43) відповідно.

З огляду на те, що не кожний працівник органів внутрішніх справ в достатній мірі володіє знаннями в галузі права і по характеру виконуваної роботи не завжди може особисто приймати участь у судовому процесі, за його згодою до участі в справі слід залучати представника (стаття 110 ЦПК України) з числа працівників, які мають вищу юридичну освіту і певний практичний досвід роботи за спеціальністю. Обов'язок по здійсненню представництва доцільно покласти на особу, яка проводила службове розслідування, і досконало володіє обставинами справи. Представником також може бути працівник відділу (відділення, групи) правового забезпечення підрозділу, щодо працівника якого розповсюджено необ'єктивну інформацію.

Постановою Пленуму Верховного Суду України від 28.09.90 №7 "Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян організацій"¹¹ роз'яснено, що на позивача покладається обов'язок довести лише факт поширення відомостей, які його ганьблять, особою, до якої пред'явлений позов. Проте, позивач має право подати докази невідповідності дійсності таких відомостей. Таким чином, до позовної заяви доцільно додавати копії висновку і всіх інших матеріалів службового розслідування, які містять будь-які фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку суд встановлює наявність або відсутність обставин, що об'єднують вимоги і заперечення сторін, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи, тобто відповідно до статті 27 ЦПК є доказами в цивільній справі.

До цього часу в ході службових розслідувань в органах внутрішніх справ практично не вживаються заходи до захисту честі і гідності працівників, у відношенні яких вони проводяться. Ця проблема є досить актуальною, оскільки забезпечення цього права є невід'ємною складовою їх правового захисту, і потребує негайного вирішення. Це дає підстави для її подальшого вивчення з метою впровадження в діяльність підрозділів та посадових осіб, які займаються організацією та проведенням службових розслідувань, механізму відновлення порушених прав працівників на честь та гідність.

¹ Див.: Конституція України від 28 червня 1996 року. // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30. – ст. 141; Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні: Указ Президента України від 22 липня 1998 року № 810/98 // Офіційний Вісник України. – № 21. – 1999. – 11 червня.

² Кравченко Ю. Ф. Актуальні проблеми реформування органів внутрішніх справ України (організаційно-правові питання). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня к.ю.н. - Х., 1998. – С. 20.

³ Про міліцію: Закон України від 20 грудня 1990 року // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. – № 4. – ст. 20.

⁴ Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України: Затверджене постановою Кабінету Міністрів УРСР від 29 липня 1991 // Збірник нормативних актів України з питань правопорядку. - Київ, 1993. - С. 438 - 464.

⁵ Див.: Гада О.Ф. Правовий статус працівників міліції. Науково-практичний посібник. - Київ: НАВСУ, 2000. – 63с.

⁶ Про заходи по зміцненню законності в діяльності органів внутрішніх справ Наказ МВС України від 06.12.91 № 552.

⁷ Цивільний кодекс Української РСР // Кодекси України: В 3-х книгах. Кн.3. – К., Юрінком Інтер, 1998.

⁸ Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 року // Відомості Верховної Ради. – 1993. – № 1. – ст. 1.

⁹ Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 10. – ст. 43; Про телебачення і радіомовлення: Закон України від 21 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради. – 1994. – № 10. – ст. 43.

¹⁰ Цивільний процесуальний кодекс України: затверджений Законом від 18.07.63. // Відомості Верховної Ради. – 1963. – № 30. – ст. 464; Цивільний процесуальний кодекс України: затверджений Законом від 18.07.63. // Відомості Верховної Ради. – 1963. – № 30. – ст. 464.

¹¹ Про застосування судами законодавства, що регулює захист честі, гідності і ділової репутації громадян та організацій: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.09.90 № 7. – Постанови Пленуму Верховного Суду України в цивільних та кримінальних справах. // Бюлетень законодавства і юридичної практики України. – 1993. - № 6.

О. Зайка,

соискатель учреждения образования

*"Гродненский государственный университет
имени Янки Купалы", республика Беларусь*

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМНЫЕ ВОПРОСЫ НАЛОЖЕНИЯ АРЕСТА НА ДЕНЕЖНЫЕ СРЕДСТВА ФИЗИЧЕСКИХ И ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ

С принятием в Республике Беларусь 1 января 2001 года Банковского кодекса, ряд законодательных актов, ранее регулировавших имущественные отношения и связанные с ними неимущественные, возникающие при осуществлении банковской деятельности, утратили силу. Прерогатива правового регулирования передана Банковскому кодексу Республики Беларусь.

Глава 16 Банковского кодекса посвящена правовому регулированию наложения ареста и обращения взыскания на денежные средства и иное имущество физических и юридических лиц, находящиеся в банке и их конфискации.

Исходя из положений главы 16 Банковского Кодекса, наложение ареста и обращение взыскания на денежные средства и иное имущество, находящееся в банке, являются самостоятельными стадиями ограничения права владельца счета, вкладчика, поклажедателя, которые предусмотрены законодательными актами Республики Беларусь.